13279/P

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE
SUPPRESSIONE FLUXUS MENSTRUI;

QUAM,

FAVENTE DEO TER OPT. MAX.

Ex auctoritate Magnifici Rectoris

GUILIELMI AB IRHOVEN,

S. S. Theol. & Philoſ. Doct. illiusque Facultatis in hac illuſtri Academia Profeſſoris Ordinarii,

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI *conſenſu, et Nobiliſſimae Facultatis MEDICÆ decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS

Summisque in MEDICINA Honoribus, & Privilegiis, rite ac legitime conſequendis,

Eruditorum examini ſubmittit

PAULUS VANDEN BERGH, HAGA BATAVUS.

Ad Diem XI. *Auguſt. H. L. Q. S.*

TRAJECTI AD RHENUM,

Typis ALEXANDRI VAN MEGEN, ACADEMIÆ TYPOGRAPHI. MDCCXXXVIII.

WELLCOME INSTITUTE LIBRARY

DEO.
PATRIÆ.
PARENTIBUS.
CONSANGUINEIS.
PRÆCEPTORIBUS,
ATQUE
AMICIS.

Hanc diſputationem conſecrat

PAULUS VANDEN BERGH.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30368662

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE
SUPPRESSIONE FLUXUS MENSTRUI,

§. I.

DE Suppreſſione Fluxus Menſtrui, ut laudatiſſimis hujus Academiæ legibus (poſtulantibus ſcil. ut quisquis Lauream Doctoralem ambiens, ſuorum profectuum aliquod Specimen edat) ſatisfieret, brevem pro viribus inſtituturi tractationem, a propoſito noſtro minime alienum fore opinamur, ſi antequam hujus affectus explicationem aggrediamur, pauca quædam de ejus ſtatu ſecundum naturam, præmittamus.

II.

Cum vero juxta Medicorum Principem *Galenum libr.* 3. *de ſimplic. Med.* turbatus nominum uſus, rerum quoque ipſarum uſum turbet, merito ab evolutione vocabulorum ortum ducimus.

III.

Derivatur itaque Fluxus, a verbo Fluo, & varias apud Medicos habet ſignificationes: accipitur aliquando late pro omni defluxione aut delapſu materiæ peccantis, a quacunque parte, ad quamcunque partem, & ita convenit cum vocibus Catarrhyſis, & Catarrhus. *Lang. Libr.* 2. *Ep.* 16. aliquando ſtricte & cum additione. V. G. Fluxus ventris, cum ſemper & aſſidue humida dejiciuntur excrementa ſine teneſmo & lienteria: *Galen. c.* 2. *in* 1. *Epid. t.* 36. aliquando ſtrictiſſime cum & ſine additione de Fluxu Muliebri *Hippocr. Libr. de Nat. Mulier.* 15. 2. hac in diſſertatione pertractando.

IV.

Menſtruus porro vocatur iſte Fluxus a vocabulo Menſis, quod ſingulis periodis Menſium Lunarium ordinarie recurrere ſoleat: quocirca *Etmullero Fund. Med. ver. part.* 2. & *Roderico à Caſtro de Nat. Mulier. libr.* 9. *c.* 2. Tributum Lunare, Debitum Lunare, Purgatio Lunaris, & Fluxus Lunaris audit: nonnulli eum abſolute Menſtrua, *Barbett. Prax. libr.* 4. *c.* 11. Menſes, *Manget. in eundem*; & Menſtruationem *Blas. Med. Univ. Pag.* 10. & 452. vocant: alii tempora, quod ſtatis temporibus recurrat: alii denique Flores, rati quod ſicuti arbores fructum non ferant, niſi flores prodeant, ita ad concipiendum apta fœmina non ſit, niſi prius Menſes fluant: quod tamen accidiſſe teſtantur exempla earum, quæ, licet tota vita nullum omnino fluxum paſſæ, frequenter conceperunt, & pepererunt: vid. *Marcell. Donat. Hiſt. Admir. libr.* 2. *cap.* 74. *Panaroll. Pentec.* 1. *Obſ.* 15. *Timæus libr.* 4. *cap.* 7. Græcis Catameniorum, & Epimeniorum nomine ſalutatur.

V.

Hiſce præmiſſis ad magis realia nos accingamus, & quid per Fluxum Menſtruum intelligamus, paucis dabimus. Definimus ergo *Fluxum Menſtruum, quod ſit illa ſanguinis boni abundantis excretio*

cretio, quæ ſingulis Menſibus in ſexu fœmineo juſtæ ætatis, ac conditionis, per vaſa arterioſa Uteri, ordinario contingere ſolet.

VI.

Quo felicius autem in tractatione noſtra progrediamur, non inconſultum fore putamus Uteri, (utpote affectus noſtri primarii, & ſpecialis ſubjecti, & omnium muliebrium morborum cauſæ, ut teſtatur *Aphoriſtes in princip. libr.* 2. *de Morb. Mulier.*) deſcriptionem, quoad ejus ſitum, figuram, magnitudinem &c. tribus ſolummodo verbis, quoad vaſa vero paulo accuratius, licet etiam ſimul brevius, hic ſubjungere.

VII.

Uterus (forte ab Utre, quoniam inſtar Utris fœtum continet) merito ab aliis Matrix appellatur, quia quamdiu fœtum in ſe continet, matris vices in alendo, ac conſervando gerit, vel ſecundum nonnullos, quia illa pars matres efficit, ſi enim illa carerent fœminæ, nunquam matres fierent: Unicus tantum numero exiſtit, licet præter communem naturæ ordinem aliquando bipartitus aut duplex obſervatus fuerit: Situs eſt in abdomine, ejusque infima, & hypogaſtrica parte: inter veſicam, & inteſtinum rectum, ceu inter duo pulvinaria collocatur, ne oſſium pelvim conſtituentium duritie tempore geſtationis læderetur tenellus Embryo: Figura ejus varia eſt: extra geſtationis tempus, pyrum juxta *Graaff. de Org. Mul. Gener. inſ. Cap.* 8. vel minorem cucurbitam, ſive corniculum juxta *Riolan. Enchyrid. Anat. libr.* 2. *cap.* 38. repræſentat, in virginibus ante & retro aliquantulum depreſſam, in iis vero, quæ pepererunt magis rotundam. vid. *Diemerbroek. Anat. Libr.* 1. *c.* 24. in gravidis ſecundum ipſiusmet fœtus molem vaſtiſſime extendi ſolet ſubſtantia ejusdem; non ſolum nativam craſſitiem retinente, ſed & ad augmentum fœtus indies in majorem molem excreſcente, quamvis quidam, impr. inter recentiores *Franc. Mauriceau Chirurgus Gallus*, hoc abſolute negant: magnitudinem ejus variat ætas, temperamentum, veneris uſus, corporis proceritas, & infinita alia, quod obſervationes Hyſterotomorum teſtantur:

Longitudo item & Latitudo pro diverſitate fœminarum varia etiam deprehenditur, ut & Craſſities, quæ Autopſia teſte maximopere variat; nam puellarum in vere ætatis conſtitutarum Uterus ſubſtantia gaudet admodum tenui, craſſior jam deprehenditur in adultioribus, omnium vero craſſiſſimus in gravidis: idem dicendum quoque de ejusdem amplitudine, quæ pro diverſitate longitudinis, & latitudinis diverſa etiam exiſtit: Membranis conſtat duabus, quarum unam exteriorem ipſimet peritonæo acceptam refert; alteram interiorem propriam agnoſcit fibroſam, porisque plurimis donatam: arterias accipit ex Spermaticis, Hypogaſtricis, Iliacisve internis, & Hæmorrhoidalibus, anaſtomoſibus inter ſe in plexus reticulares mirifice, ubique unitis, incurvatis, intortis totum Uterum ambientibus, ejusque molem perreptantibus ubique, & undique, ultimo evaneſcentibus, & quaſi Uterini corporis partem maximam conſtituentibus; his dein arteriæ ex ramo Iliacæ externæ, in arcum flexæ ſurſum, per inguina ex altis femoribus in pelvim erectæ, lateribus Uteri applicatæ, accedunt ſimili apparatu, & origine, Venæ pariter omnes inter ſe communicantes, valvulis carentes, ita ut humor ex una per omnes ire, redire, queat; in cavitate ſua interna pertunditur non modo emiſſariis tubarum Fallopii, ſed & plurimis hiatibus exiguis, humorem blandum, aquoſo-mucoſum ſudantibus, quo interne lubricatur, defenditur, a concretione impeditur ejus cavitas: ſuperbit inſuper ſuis quoque vaſis Lymphaticis: Nervos a propaginibus rami octavæ conjugationis, tum & ab oſſe ſacro habet: in decenti ſitu detinetur, & vicinis partibus annectitur duorum ligamentorum parium ope: præterea vagina Uteri anterius cum veſica, & oſſibus pubis, poſterius cum inteſtino recto intercedentibus fibris membranaceis a peritonæo dimiſſis, conjungitur: clarioris doctrinæ gratia dividitur in fundum, cervicem, & vaginam: Fundi nomine in foro Medico omne illud venit, quod ab orificio interno in ſuperiorem partem ſeſe extendit: Cervix vocatur anguſtior ille canalis a fundo ipſius Uteri ad collum ſeu Vaginam uſque productus: a cervice denique ulterius producitur anteriora verſus Vagina, collum matricis aliis nuncupata, canalis mollis & laxior, atque in orbem commeantibus rugis inæqualis.

VIII.

VIII.

Delineata ſic, rudi quamvis penicillo, Uteri conſtitutionē, proximum eſt ut inquiramus per quamnam ejus partem Menſtrua hæc purgatio inſtitui ſoleat. Clar. *Piſo Obſ.* 7. *Riolan. Anthr. libr.* 2. *cap.* 25. & ex recentioribus *Gouey veritable Chirurgie pag.* 398. ſanguinem menſtruum ex ſola vagina prodire ſuſtinent, illudque ſe in cadaveribus obſervaſſe ſcribunt; quam tamen ſententiam conſentientibus *Littrio Hiſt. Acad. Reg. Ann.* 1720. *Graſſio Ephem. nat. Curioſ. Cent.* 5. *obſ.* 24. ac *Santorino. Morgagn. adv. Anat.* 4. *p.* 48. rationibus, & experimentis refellit *Regner. de Graaf de org. Mul. gener. inſerv. cap.* 9. Videmus enim, inquit, fœtus nutrimentum, quod toto geſtationis tempore a materno ſanguine deſumitur, per nullas alias vias, quam per Uterum tranſire: item illum, qui enixo jam fœtu, Lochiorum nomine foras eliminatur, eadem via erumpere: uti id in puerperarum diſſectionibus quandoque nobis obſervare licuit; nec dubitamus, quin idem quoque notaturi ſint ii, qui inflatis hypogaſtricis vaſis vel præparantibus ad oſcula in Uteri fundum hiantia diligenter attendunt: quorſum igitur Menſtruorum Fluxus, qui ejusdem plane naturæ exiſtit, per alias vias erumpere niteretur? hujus opinionis probatio a ſanguineis vaſis facile deſumitur, quoniam longe plura ac majora ad Uterum, quam reliquas ejus loci partes excurrunt; idem quoque confirmare videtur lumborum dolor, quem inſtante Menſtruorum Fluxu, plerumque a vaſorum Hypogaſtricorum diſtenſione mulieres perſentire ſolent: atque tandem evincit ocularis inſpectio: refert enim *Higmor. Diſq. Anat. Libr.* 1. *part.* 4. *cap.* 4. in menſtruatis internam Uteri membranam a prominentibus venarum orificiis aſperam eſſe: Adſtipulatur â *Caſtro l.* 2. *de nat. mul. cap.* 11. dum inquit: teſtari mulieres ſe vidiſſe Uteri procidentia laborantes, quibus ex Uteri oſculo ſanguis evidentiſſime promanabat: ſi enim Menſtruorum Fluxus naturaliter per Uteri vaginam, & non per Uterum erumperet, vanus atque ſuperfluus eſſet abortionis metus; cum ille in gravidis ſanguineis atque alimentari ſucco repletis ſponte excitaretur: ſiquidem natura faceret id, quod ejus miniſter

per venæ-ſectionem aliquando præſtare tenetur, ne ſuperabundanti ſanguinis copia fœtus de ſuffocatione periclitetur: cui & nos ſubſcribere non dubitamus, licet non negemus, quod interdum etiam pro accidentium varietate per vaginæ vaſa ſanguis ille eliminetur; videntur enim id docere menſtrua, gravidis quibusdam ſatis frequentia, atque certo tempore fluentia, absque ullo abortu ſubſequente: tum quoque ordine quodam, licet non perfecte naturali, profluentia his, quibus mulieribus, virginibuſque, per annos Uterus aqua fuſca turgidus, nunquam apertus tamdiu fuerat. *Veſal. Libr. V. Cap.* 15. *de hum. corp. fabr.*

IX.

Nec minor controverſia habetur inter auctores num ſcil. arteriæ potius, an venæ materiam excernendam ſuppeditent: *Veſal. loco citato*, ejusque ſectatores ex fundi venis. *Columb. l.* 10. *anat.* ex illis, quæ a cava diviſione oriuntur, & in Uteri cervicem ad latera inſeruntur: *Galen. ſect.* 5. *aph.* 60. ex utriſque tam fundi, quam cervicis venis hunc ſanguinem effluere cenſent: nos vero ab hiſce omnibus diſcedentes cum *Riolan.* & recentiorum pleriſque arterias pro vaſis hunc ſanguinem adferentibus, agnoſcimus.

X.

De ratione ac modo, quo menſtrua excitari ſolent, Medici adhuc minus inter ſe conveniunt: alii enim influxum Lunæ hunc Fluxum producere contendunt, ita quidem ut juniores Luna nova, vetulas vetus tantum repurget, quales ſunt *Ariſt. de Generat. Animal. libr.* 2. *cap.* 4. *Cranen de hom. c.* 164. & *Waldſchmid. colleg. pract. l.* 4. *caſ.* 8. Cum enim cunctis menſis temporibus hanc vel illam Menſtruo expurgari videmus, citius aut tardius pro temperamentorum varietate: non eſt itaque hujus periodi cauſa in ſempiternos, & immutabiles Lunæ curſus referenda. Aliqui fermentum quoddam in Liene, Hepate, Pancreate, Glandulis, aut circa Uteri ſubſtantiam collectum pro cauſa agnoſcunt ut *Etmull. fund. med. ver. libr.* 1. *cap.* 23. *Diemerbr. Anat. libr.* 4. *cap.* 24.

Zy-

Zypeus Fund. med. part. 2. cap. 3. cujus autem exiſtentia cum nondum demonſtrari potuerit, non poſſumus non tale cum Clar. *Peyero* negare, qui hac de re cum Celeb. *Hardero* fuſius egit *Exerc. anat. med.* 5. 6. *&* 7. alii denique in plethoram culpam conjiciunt. vid. *Bohn. Circ. anat. progymn.* 16. *Cæſalpin. de Sanand. corp. morb. libr.* 8. *cap.* 3. *River. Inſt. med. libr.* 1. *ſect.* 7. *cap.* 2. cui poſtremorum opinioni ut maxime probabili, & nos aſſentimur: Provida etenim natura non ſolum conſervationis individui, verum etiam imprimis ſpeciei propagationis ſtudioſa, corpus fœminarum ita diſpoſuit, conſtituitque, ut maturis viro tantum ſanguinis a viſceribus ſuis generaretur, quantus non ſolum ad ſui, ſed & ad fœtus nutritionem ſufficeret; ubi vero nondum maritatæ, neque gravidæ aut lactantes exiſtunt, neceſſe eſt, ut ejusmodi ſanguis e corpore eliminetur, ne toti noxa aliqua exinde reſultet. Simulac ergo virgo ſana, adepta terminum ſui incrementi, incipit conficere plus humoris boni, quam ſuſtinendo corpori requiritur, quum augendo non amplius impendat, implebit plus ſua vaſa, maxime Uterina, & mammaria, utpote minime preſſa; hæc dilatabit plus quam alia, hinc & lateralia vaſcula in cavum Uteri evacuantia humorem valde impleta extendet; inde dolor, calor, pondus, ſentiuntur in lumbis, ad pubem, & inguina; excitatur febricula; dilatantur vaſcula Uteri, ita ut ſanguinem ipſum in cavitatem Uteri ſtillent; os ejus lubricatur, laxatur, ſanguis exit; minuitur ejus copia, minus premuntur, plus ſe contrahunt illa vaſcula; retinetur ſanguis; dimittitur craſſior pars ſeri, tandem ſola illa lympha conſueta; iterum conficitur plus humorum, facilius deponitur in vaſa jam ſemel dilatata, hinc eunt, redeunt, vario in variis tempore, menſtrua;

XI.

An vero ſanguis hic de reliqua univerſa maſſa alteratus ſit, an contra? multum diſceptatum eſt a medicis: cum autem ejus uſus ſpecialis proprie ſit, nutritionis fœtus in prægnantibus officium, quod inde clare patet, quod præſente fœtu ordinario abſque ullo incommodo fluere ceſſat, illum nec crudum, nec impurum, multo

to minus venenoſum, ſicuti de eo *Plin. Hiſt. nat. cap.* 1. *Lib.* 17. *Columell. Rei ruſtic Lib. I. cap.* 3. aliique fabulantur; ſed in ſe bonum cum *Fallopio* eſſe judicamus. Decipiuntur inquit ille *Libr. de med. purg cap.* 1. certe nonnulli, qui ex ſymptomatibus quibusdam, quæ dicunt accidere, dum mulieres menſtruantur, adſerunt, menſtruum eſſe malum, & corruptum.

X I I.

Hiſce perluſtratis conſiderandum venit tempus, tum ratione ætatis, quo anno hic Fluxus Menſtruus ſtillare incipiat, iterumque deſinat, tum ratione periodi quando redeat, tum ratione dierum quamdiu duret.

X I I I.

Tempus, in quo Fluxus ille incipit, præciſe definiri nequit, differt enim quam maxime tum reſpectu temperamenti, ſ. habitus ſubjecti, tum regionis aut cœli, quod incolunt: &c. prout enim calidiores, & ſucculentiores eo citius cruorem fundunt: & de Rasbutarum filiis *Olearius in Mandesloi Itinerario Ind. or.* ſcribit, quod ſexto imo quinto ætatis anno nubant, ex quo fiat, ut ſæpiſſime ante decimum ætatis annum pariant, hinc probabile, menſes his, hac ætate ſtillaſſe: in noſtris provinciis quotidiana experientia teſte communiter circa decimum quartum, aut quintum ætatis annum erumpunt: aliis citius, aliis tardius: ita nonnullis circa duodecimum ætatis annum proſiliiſſe ſcribit *Sennert. libr.* 4. *Prax* ſ. 2. *cap.* 1. Undecimo *Barthol. obſ. anat.* 91. *cent.* 3 Sexto *Fernel. Pathol. libr.* 6. *cap.* 16. Quarto *Tulpius libr.* 3. *obſ.* 36. Tertio *Pechlin. Eph. germ. obſ.* 28. *ann.* 9. Secundo Cl. *Dekker in notis ad prax. Barbett. pag.* 247. Imo die nativitatis primo *Kerkring. ob.* 87. hunc Fluxum cepiſſe, confirmant: ſed quia hæc a nobis adducta & ulterius adducenda rarioris commatis ſunt exempla, ob id ordinario naturæ curſui nihil præjudicant: tardius nunc eum experiuntur quibus decimo-ſexto, ſeptimo, octavo, imo vigeſimo demum ætatis anno hoc naturæ benificium obtigit; quorum exempla

pla videantur apud *Bonetum*, *Schenk*: *Pechlin:* & alios: quo enim maturius hic Fluxus contingit, eo citius etiam curſum ſuum ordinarium abſolvit, & contra.

XIV.

Tempus in quo deſinit, licet quoque multum diſcrepat, ordinario annus quinquageſimus ſtatuitur juxta tritum

Adde decem ternis muliebria Menſtrua cernis
Ad quinquaginta durat purgatio tota.

Prorogari tamen ad quinquageſimum tertium & ultra adſeverare conatur *Hollerius*: *Ægineta l.* 3. *cap.* 60. *Authore Philoſ. l.* 7. *de Hiſt. anim.* hæc ſcribit: deſinunt purgari aliquæ circa quinquageſimum, paucæ circa ſexageſimum annum; quia teſte *Plinio* tunc non amplius gignant, etiam voluptas nondum ceſſat: in aliis abbreviatur, quando ut in pinguibus, & iis, quæ nimis juvenculæ marito junguntur accidere ſolet, hic fons ante quinquageſimum annum exareſcit: in aliis prolongatur quando terminum conſuetum excedit: ſic inventæ fuere fœminæ, quæ non ſolum ad ſexageſimum, vel ſeptuageſimum ſed & ad decrepitam uſque ætatem ſc: centeſimum, imo centeſimum primum ætatis annum, hunc Fluxum expertæ ſunt. vid. *Solenander ſect.* 5. *conſ.* & *Hercul: Saxon. Pract. med. l.* 4. *c.* 23.

XV.

Tempus ratione periodi quam Menſtruus Fluxus naturaliter abſolvere debet ſupra indicatum fuit ubi Menſes ſingulis Lunæ circuitibus recurrentes deſcripſimus; in eadem nimirum fœmina ſi nullum commiſerit vitium, in rebus non naturalibus, bonique ſit habitus, conſueto die & hora recurrunt, certo plane argumento per omne id tempus omnia viſcera optime ſuo fungi munere, minimum vero vitium, ſi tantum alicujus ſit momenti, in cauſa eſt, ut ocyus, vel tardius provocentur, vel ſi majus fuerit, plane retineantur. Interim res eſt quotidianæ experientiæ, non-

nunquam aliquot dies perfecto menſi deficere : ſicut enim in quibusdam hic Fluxus unum atque alterum diem anticipat: ita in aliis totidem diebus poſtponitur: unde illæ tredecim, hæ modo undecim ſingulis annis purgantur vicibus: nec tam accuratam periodum ſemper obſervat: adfert enim *Bohn Progymn: 16. Circul. Anat.* hiſtoriam muliebris bis quolibet menſe absque ſanitatis noxa Menſtrua rejicientis, & vetulæ tertia quavis ſeptimana ſanguinem deponentis; *Zypæus part.* 3. *cap.* 1. *in Fund. Med. Reform.*

X V I.

Tempus ratione dierum quamdiu Fluxus Menſtruus durat, pro ſubjectorum diverſitate quoque variat. Quibusdam enim per duos tantum dies; aliis per tres vel quatuor, aliis ad octavum diem fluxiſſe teſtis eſt experientia. Hoc illis accidit, quæ ſanguine oppletæ in otio degentes genio ſuo indulgent .Illud adultioribus, tenuique victu utentibus, & vaſa ſanguifera perquam anguſta habentibus.

X V I I.

Quantitas determinata Menſtruorum indicari nequit, pro individuorum enim ratione diverſa, & pro diverſo unius cujuſque ſtatu, maxima iterum occurrit hoc in loco varietas: Aliis enim vix ad uncias duas vel tres fluunt, aliis vero ad libram, vel duas juxta medicorum Principem *de Morb. Mul. libr.* 1. *cap.* 16. prout plethoricum vel cacochymicum ſit ſubjectum.

X V I I I.

Hunc Fluxum nunc experiuntur mulieres indiſcriminatim ſeu ſint Virgines, ſ. Maritatæ, ſ. Viduæ, modo ſint ut definivimus juſtæ ætatis, ac conditionis, cujus reſpectu primo excipiuntur quæ ſunt infra ſeptenarium ſecundum, deinde quæ ultra quinquageſimum excurrunt, cujus ratio eſt, quod nimirum puellæ a prima ætate ad ſeptenarium ſecundum uſque maximum habeant corporis incrementum, quod adeoque omne illud, quod nutrire aptum natum eſt, in ſubſtantiam corporis inſumatur, nihilque rema-

maneat ſuperflui, quod naturæ poſſit eſſe moleſti, eamque ad excretionem ſollicitare, unde eſt quod ante decimum quartum annum puellæ nihil naturaliter per Uterum expurgant: In poſterioribus, ob finem in genere exoleſcentem, quapropter admiſſio etiam ejus, ut in poſterum inutilis, aboletur. Secundo Utero gerentes & lactantes ex obſervatione *Hippocr. Aph.* 39 *ſect.* 5, in his Menſtruorum materia in lac abſumitur; in illis vero abundans ſanguis in alimentum fœtus abit. Quo etiam ſpectant viragines: validius corpus exercentes: item quæ ex morbo reſurgunt macilentæ, & exſuccæ: his enim prius naturæ hic fons non aperitur quam habitiores paulo factæ fuerint: tales enim abſque eo actionum gaudent integritate: nec in talibus caſibus deſideratur cura.

XIX.

Atque hæc hactenus de Menſium ſtatu ſecundum naturam, qui quamdiu in hoc permanſerint, mulieres ſalvas & incolumes conſervant; quam primum vero parumper a ſtatu hoc naturali recedunt, maximas in œconomia corporis ſolent excitare turbas. Multiplex autem & varia eſt eorundem, ab hoc declinatio ſeu receſſus, nos hoc in loco præcipuum tantum, quod communiter occurrere ſolet vitium, a quo mulieribus maxima plerumque imminent mala, ſcil. eorum Suppreſſionem proponere decrevimus. Definiri vero hæc ſolet, quod *ſit ſanguinis præſentis, qui in mulieribus ſtato tempore, certaque quantitate excerni ſolitus eſt, retentio ſeu excretio abolita.*

XX.

Non erit itaque nobis ſermo de gravidis, lactantibus, annos fœcunditatis prætergreſſis, aut iis, quæ ſunt infra ſeptenarium ſecundum: in his enim propter cauſas § 18. allatas ſecundum naturam fit ceſſatio, ſed de iis, quibus naturaliter fluere debebant, aut fluxerunt, nunc iterum ceſſant.

XXI.

Cauſas quod attinet, ob quas naturalis hujus ſanguinis excretio

 ſup-

ſupprimitur, aliæ ſunt propinquæ, aliæ remotæ: cauſæ propinquæ duplices ſunt: latet enim in ſanguine vitium, aut in ipſis vaſis: ſanguis quantitate & qualitate peccat, quantitate quando nimirum vaſa præ nimia copia eouſque diſtenduntur, ut ſe amplius contrahere, adeoque contentum in ſe humorem exprimere, & excernere nequeant, qualitate ſi in ſanguine adeſt cruditas, & huic combinata craſſities, glutinoſaque viſciditas: ſi in vaſis Uteri hæreat vitium, hæc aut obſtructa aut conſtricta ſunt: materia obſtruens poteſt eſſe variæ ſortis, v. g. viſcida, vel glutinoſa quædam ſubſtantia, ſanguis grumoſus, craſſius pus, vermes, calculi &c. quæ omnia Fluxum ſanguinis membris genitalibus intercludunt. Conſtringuntur autem vaſa, vel a primo ortu, vel ſucceſſu temporis. Conſtrictio a primo ortu eſt, quando vaſa adeo anguſta natura ſunt formata, ut ſanguis eorum exilitatem permeare neſciat; hinc in aliis locis vaſa perrumpit, & inconſuetas quærit vias. v. g. per nares, aſperam arteriam, gulam, quale exemplum *Sylvatius cent.* 2. *conſil.* 98. adducit; per vomitum, *vid. ann.* 6. *dec.* 1. *obſ.* 49. *Eph.* per oculorum canthum, *Schenk. libr.* 3. *Obſ. p.* 511. per aures, *Braſſav. Comm. ad Aphor.* 15. *libr.* 4. e gingivis & inguinibus, *Zacut. Luſit. libr.* 2. *Admir. obſ.* 91. Ex eliſi dentis alveo, *Ruſſeus libr. de Paſſion. Hyſter.* per verticem, *Kerkring. obſ.* 85. e mammis, *Sal. Albert in Anat.* per notabilem porum in cute circa hepatis regionem, *Schenk. pag* 413. per umbilicum, *idem* per veſicam urinariam, *Manget. in Barbett. Prax. libr.* 4. *cap.* 11. per alvum, *Hipp. libr.* 1. *de Morb. Mulier.* per hæmorrhoides, *Paræus libr.* 23. *cap.* 12. per vulnus digiti vulnerati: *Eph. N. C. Ann.* 8. *obſ.* 86. *dec* 2. per minimum manus digitum & per annularem ſiniſtræ manus, *Lud. Mercat. lib.* 1. *cap.* 7. per Ulcus tibiæ, *ann.* 5. *dec.* 2. *obſ.* 81. *Eph.* per ſudorem denique *Dolæus in Encycl. Med. libr.* 5. *cap.* 3. quod omnium maxime contingit in juvenculis, quæ hunc Fluxum nondum ſunt expertæ. Succeſſu temporis conſtringuntur vaſa, quando viæ ex ulcere per coalitum coanguſtantur, qualem hiſtoriam narrat *Beniven. de Abdit: Sanit. & Morborum cauſis*, & ab Uteri gangræna & collo contorto Cl. *Rumler. obſ.* 55. a membrana quadam vulvam occludente, exempla occurrunt apud *Fred. Ruyſch.*

obſ.

obſ. 32. & *Fabr. ab Aquapendente de Oper. Chir. p.* 2. *c.* 84. & 85. ab Uteri clauſura propter cicatricem & callum vid. *Timæus à Guldenkice libr.* 4. *cap.* 7. non raro impedimento ſunt ſcirrhi meatum Uteri comprimentes it: tumores aut abſceſſus ex abortu, partu difficili, caſu, contuſione &c. A polypis in Uteri vaſis, quos tantos *Regn. de Graaff* reperiit, ut vaſa implerent, *vid. Tr. ejus de Org. Mul. gener. inſerv. cap.* 8. aut quando Menſibus fluentibus, ſubita corporis alteratio ſupervenit: ſ: hæc fiat a graviori animi pathemate ſeu a refrigeratione nimia ſ. ab aſſumptis acribus, ſ. ab aliis rebus inimicis, par eſt ratio.

XXII.

Cauſæ remotæ Suppreſſionem ſanguinis promoventes ſunt, (1) Aër humidus nimis atque frigidus: hic enim corpus denſat, occludendo poros inperſpirabile reddit, putuitæ copiam auget. *Lind. ap. Etmull. Prax. Med.* 1. 5. *cap.* 5. (2) Cibi quantitate vel qualitate peccantes: a nimia enim ingurgitatione ciborum ventriculus impar fit, ad eos diſſolvendos, & digerendos; ex quo crudus generatur chylus, qualis vero chylus, talis ſanguis. Qualitatem aſſumtorum, quod attinet, nihil magis mulieribus noxium eſſe experientia teſtatur quam largius ingeſta acida, & ex his parata omnia acetaria, auſtera, terrea, dura, craſſa, pituitoſa, viſcoſa, & adſtrictoria vi prædita: in confeſſo enim eſt aſſumtionem ciborum crudorum, vid Cl. *Dekker in notis ad Barbett. Prax. l.* 4. *cap* 11. Eſum frigidorum & vitioſorum alimentorum diuturnum, *Regio libr.* 3. *Med.* 44. Picæ indulgentiam; Caſei & panis recentis uſum, *Etmull. loco citat.* Ingurgitationem frumenti crudi, Cretæ, Arenæ, & Carbonum, *Zacut. Luſit. pr. Med. libr.* 2. *obſ.* 99. fructuum horariorum aſſumtionem *Schenk. l.* 4. *Obſ.* 1. item nivem frigidam aſſumtam idem *Schenk. pag.* 696. & hauſtum aquæ frigidiſſimæ, *Zacut. Luſit. libr.* 3. *obſ.* 4. & *Avicenn. de Menſtr.* notantibus, hunc morbum præceſſiſſe. (3) Motus & quies, (4) Somnus & vigiliæ quemadmodum alternatam mediocritatem ſi obſervant, Sanitatis, ita ſi hujus limites tranſcendunt, affectus noſtri fabri exiſtunt non ultimi; dum enim a nimio motu ac vigi-

liis Spiritus diſſipantur, hi concoctionibus & digeſtionibus præeſſe nequeunt, unde cruditates in corpore cumulantur. Immoderata vero quies & ſomnus quid in corpore præſtent docet *Galen. libr.* 5. *de Cauſ. Sympt. c.* 5. pituitoſos hæc facile producere poſſe humores, dicendo. (5) Excreta & retenta: excretiones quatenus vel immodicæ per alvi profluvia, hæmorrhagias, aut vomitum menſes retinent, vel diutius retentæ vel plane intermiſſæ vaſa nimium replent, hinc ſequitur tardior humorum circuitus, & conſequenter eorum incraſſatio. (6) Animi pathemata, quæ ſexum ſequiorem valdopere excercere adſolent. Præcipue tamen huc ſpectant timor, terror, mæſtitia, ira: hoc ipſum obſervationibus egregiis illuſtrat Cl. *Dekker. Exc. Pract. c.* 7. tradendo hiſtoriam puellæ viginti annorum, quæ poſt gravem mærorem ob mariti mortem eundem effectum percipientis. Conf. *Magn. in Prax. Barbett.* loquentem de puella octodecim annorum adfectа malo, eandem ob cauſam. Terrorem hoc malum præcedere docet, *Waldſchm. Inſtit. libr.* 2. *c.* 10. quod hiſtoria mulieris terrore perculſæ ac deinde Menſtrua non ſolventis probat *Ant. de Heide Cent. Med. obſ.* 44. hujus denique morbi præcurſores fuisſe varios morbos teſtantur *Ætius Tetr.* 4. *Serm.* 4. *cap.* 51. *Höfferus Med. Fam. pag.* 553. & alii. Quod etiam de medicamentorum adſtringentium uſu immoderato adfirmant, Cl. *Dekker.* & *Mang. in Prax. Barbett. libr.* 4. *c.* 11. *Primeros: de Morb. Mul. libr.* 1. *cap.* 2.

XXIII.

Et hæc de cauſis tam proximioribus, quam remotioribus dicta ſufficiant: Sequuntur ſigna tum diagnoſtica, tum prognoſtica: Diagnoſtica quod ſpectat, ægræ confeſſio & relatio inſtar omnium eſt ſignorum, ſi vero pertinax patiens ex impeſtivo pudore hoc per ſe indicare vereatur, animadvertere licebit ex continuis capitis doloribus; laſſitudine corporis, proclivitate in ſomnum, melancholia, reſpiratione difficili, palpitatione cordis; Cardialgia; Pica; Ventriculi a paſtu inflatione, & gravitate; Nauſea, & vomitionibus; Lumborum, & infimi ventris doloribus tenſivis, nonnumquam rodentibus, & lancinantibus; Borborygmis moleſtis;

ha-

habitu corporis ſubtumido, pallido, pulſu parvo frequenti; alvo pigra; Urina pallida, craſſa, aut flammea; & tandem ex præſentia febriculæ, Medicis Epiala dictæ: Notandum autem non omnia hæc ſymptomata in omnibus reperiri virginibus affectu hoc laborantibus, ſed pleraque in plurimis, & quædam in quibusdam; quo plura nunc conjunguntur eo certius ferri judicium poteſt.

XXIV.

Penſitatis breviter ſignis diagnoſticis, prognoſtica brevibus quoque perſequamur: in genere *Hipp.* ſic ratiocinatus eſt *aph.* 59. *ſect.* 5. Menſtruis abundantibus morbi eveniunt, & ſubſiſtentibus accidunt ab Utero morbi. Et in *Coac. prænot.* Menſes non ſupprimi commodum eſt. Contrarium ergo malum. *libr.* 1. *de morb. mulier.* Ratione ſubjecti tale fert prognoſticum, ſcil. mulierem quæ non peperit gravius, & citius a Menſibus ægrotare, quam eam, quæ peperit. Cujus ſententiæ rationem egregie eodem in loco reddit. Ratione Cauſarum, leviorem, & minus periculoſam æſtimamus ſuppreſſionem, quæ ex ſanguinis, quam quæ ex vaſorum vitio orta eſt. Et quæ eſt ex coaleſcentia, compreſſione vaſorum, item quæ a mutato Uteri ſitu curatu difficilior eſt, quam quæ eſt ab humorum infarctu: Symptomatum ratione, quo plura & graviora fuerint, eo periculoſius eſt malum, & quo diutius ſubſtiterunt, eo difficilior eſt eorundem revocatio. Bene ſperamus quando per nares natura evacuationem inſtituit; qua de re extat iterum *aph.* 33. *ſect.* 5. Mulieri, Menſtruis deficientibus, ſanguis e naribus profluens bonum eſt, per hæmorrhoides quoque in ægræ commodum evacuari poſſe, arbritramur; in ſumma quo nobilior eſt pars corporis & quo magis ad conſervandam vitam neceſſaria, eo periculoſius eſt, ſi Menſtrua per eam evacuentur. Per multas itaque evacuatio hæc inſtitui poteſt minori periculo, per alias non niſi maximo. Inprimis autem periculoſum eſt, imo lethale ſi Menſes fuerint in pulmones recepti, certiſſimam enim inde labem contrahunt. Et *Hippocr.* dicit impoſſibile eſſe talem ſupereſſe poſſe. Idem pro lethali habet, ſi menſes ad ſextum uſque menſem in corpore retinuerit mulier. Sententiam hanc ſi ita nude conſideretur

retur pro falſiſſima cenſet *Hercul. Saxon. l.* 4. *cap.* 26. qui quomodo intelligendus ſit *Hippocr.* locus ibidem explicat. Multi adhuc eventus modi tam ſalutis, quam mortis a nobis recenſeri poſſent, verum harum pagellarum anguſtia, & temporis penuria ad finem nos properare jubent. Super eſt autem ut de hujus mali curatione pauca adferamus.

X X V.

Varie pro cauſarum varietate inſtituenda eſt hujus affectus curatio: ac primum ſi nimia ſanguinis copia Suppreſſionis cauſa ſit venæ-ſectio plane neceſſaria eſt, de loco vero & tempore in quo inſtituatur ad nauſeam usque litigant Practici, *vid. Rod. a Caſtr. River. Cæſalp. Primeros &c.* in eo tamen plerique conſentiunt ſecandam eſſe Venam Saphænam, quam ideo Uterinam vocant: Palmaria eorum ratio, quam allegant, eſt ſequens, quo ſanguis, majori impetu ad partes inferiores, ſicque ſimul ad Uterum pelliciatur: & quidem illo tempore, quo alias menſes fluere ſolebant. Quod ſi incertum ſit eam circa novilunium vel plenilunium inſtituere jubent: eo quod hoc tempore facilius obſecundant humores Medicamentis teſte *Ruland. in Prax.* Quod ſi in pituitam Sanguis craſſam, lentam, & viſcidam abierit corrigitur illis omnibus, quæ in Leucophlegmatia commendantur: inter plurima vero cætera, quorum numerum Practici ineunt, probatæ ſatis virtutis ſunt, & excellunt plantæ Aromaticæ, Amaricantes, & Acriusculæ. v: g: Roſmar: Puleg: Meliſſ: Marrub: Alb: Matricar: Artemiſ: Calam: Sabina: Fl: Cheiri, Calendul: Croci: Cicera Rubr:, Rad: Rub: Tinctor: Zedoar: Ariſtoloch: Rot: Galang: ipſaque aromata, ac præcipue Cinnamom: quibus purgantia Uterina interponuntur, ut Aloë, Myrrha, Rad: Bryon: Colocynth: Gumm: Ammoniac: Bdellium, Sagapenum, Opoponax, Galbanum, Aſſa fœtida, Elixir proprietatis quodcumque &c: ex quibus parata varia Salia volatilia oleoſa & aromatica, tincturas, elixiria; pulveres, & compoſitiones alias lubens, volensque, prætereo, quia maximam partem in vulgus jam notæ ſunt, atque ex tot Medicamentorum fœcunda, amplaque ſegete ſimplex aliquot Medica-

ca-

camentum uſui huic futurum ſeligi, ex variisque varias confici compoſitiones in promtu erit.

Inquirendum denique nunc erit, quomodo illa Menſium Suppreſſio tolli queat, quæ ex Uteri mala conformatione exoriri ſolet. Prima itaque cura ſit, ut viarum Uteri tam advehentium, quam emittentium anguſtia, quantum quidem poſſibile, tollatur. Si itaque tumor quidam præter naturalis. E: G: veſicæ vel inteſtini inflammatio. Arterias ſanguinem ad Uterum adducentes, comprimat, & hinc Menſium Fluxus ceſſet, ordinarium ille recurſum obtinebit, ſi talis tumor, qui peculiarem medendi methodum requirit, fuerit ſublatus. Quod ſi vero a fibris Uteri nimium ſtrictis, vel a particulis heterogeneis e Maſſa Sanguinea huc congeſtis tubuli ſanguiferi coarctentur, aut plane obſtruantur, opera impendenda venit, vel ut fibræ Uteri conſtrictæ relaxentur, vel ut particulæ Uteri vaſculis inhærentes, ſanguinisque egreſſum inhibentes removeantur. Ad hunc ſcopum obtinendum externa in ſubſidium ſunt vocanda, quæ vel toti inferiori Corporis regioni, vel partibus genitalibus applicantur: adeoque conducunt hic maxime Balnea ex vegetalibus emollientibus parata: Ut vero eo melior ſubſequatur effectus, ante hujus ingreſſum commodum erit exhibere interna quædam volatilia, & quæ motum ſanguinis reddunt fortiorem, qualia ſupra ſunt relata. Suffitus & vapores hinc porro conveniunt, qui particulis ſuis tenuiſſimis tubulorum oſcula conniventia recludunt, obſtructiones incidendo, & extenuando particulas craſſas, & viſcidas tollunt. Hæc ſuffimenta modis variis, variisque remediis inſtituuntur, V: G: ex Colocynthide, Sabina, Myrrha, Gumm: Ammon: Styrace &c. & aliis aromatibus, quæ prunis injicienda ſunt, ut ad Uterum ſuffitus per tritorium aut tubulum Uterinum derivari poſſit. Huc ſpectat vapor e lixivio ſcoriarum reguli Antimonii ignitis ſilicibus affuſo proveniens, qui dilatatis cruribus eſt excipiendus.

Palmam autem cæteris fere omnibus præripit evaporatio Spiritus Salis Ammoniac: ope inſtrumenti Glauberiani, vel tritorii Matrici immiſſa, cum tenuis maxime & penetrantiſſimus ille Spiritus ſit, & quosvis poros facillime ſubire aptus. Et quid clyſteribus Uterinis, peſſisque, ejusque generis aliis remediis opus eſt,

ubi hæc ſufficiant? quæ alia circumſpecte ſane abhibenda ſunt; cum exulcerationes in Utero, nec contemnenda mala alia inferre, ſoleant; Clauſura denique Uteri vagina, ſive a primo ortu, ſive ab ulcere aut vulnere inducta fuerit, ferro erit reſeranda, quod ab operationibus chirurgicis eſt expectandum. vid. *Celſ. libr.* 7. *c.* 28. *Hildan. Cent.* 3. *obſ.* 60.

X X V I.

De Diæta nihil addimus, remittentes B: L: ad cauſas nonnaturales affectum noſtrum ſimul producentes, & ſuperius traditas, ubi illorum abuſus in uſum legitimum converti, ſicque præſenti ſtatui applicari poterit.

X X V I I.

Atque hæc ſunt, quæ de hoc morbo loco exercitii Academici pro ingenii tenuitate, proponere decreveram. Tu L. B. ſerena fronte accipe, & ſi quæ forſan generalius tractata, aut plane prætermiſſa ſunt, de meliori nota interpretare.

F I N I S.

COROLLARIA.

I.

Sanguis Menſtruus non eſt vitioſus.

II.

Menſtrua a ſola Plethora oriri ſtatuo.

III.

In nimio Menſium Fluxu, eorumque Suppreſſione Convenit V: S: